

Valtakunnallinen toimenpidekokonaisuus	Erityistavoite: 10.1 Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen 5.1 Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien sosiaalisen osallisuuden tukeminen
Yhteyshenkilö (koordinaatio tms. hankkeen yhteyshenkilö ja rahoittajan vastuuhenkilö)	Eveliina Pöyhönen, STM
Vastuullinen hallinnonala ja ministeriön vastuuhenkilön yhteystiedot	STM: Kati Herranen-Haapaniemi, Irmeli Järvenpää
Toteutusaika	2014-2022
Julkinen rahoituskehys ja toteutuneet hyväksytyt kustannukset (EU+valtio+kunta ja muu julkinen rahoitus sekä yksityinen rahoitus)¹	Täytetään TEMissä

Tiivis kuvaus konkreettisista tuloksista, valtakunnallisen toiminnan hyödyistä sekä kohdetuista haasteista ja kehittämistarpeista.

Valtakunnalliset TL 5 -kehittämishankkeet ehkäisevät rakenteellista eriarvoisuutta ja osattomuutta. Ne ovat alueellisia hankkeita laajempia, toimivat eri maakuntien alueilla ja keskittyvät nykyisen palvelujärjestelmän keskeisiin haasteisiin. Niissä toimitaan eri hallintokuntien yhdyspinoilla – esim. työllisyys-, sosiaali-, terveys-, sivistys- ja koulutuspolitiikkaa yhdistävissä asiakokonaisuuksissa. Lisäksi useissa hankkeissa yhdistyvät kehittämis- ja tutkimustoiminta. Valtakunnallisissa hankkeissa toteuttajatahoina on isoja kaupunkeja, tutkimuslaitoksia ja valtakunnallisia kansalaisjärjestöjä. Niissä on laaja-alaista projektiosaamista. Tällaisia toimia olisi vaikea toteuttaa ilman valtakunnallista rahoitusta.

STM valtakunnallisten kehittämishankkeiden rahoittajana pystyy käyttämään valtakunnallista rahoitusta instrumenttina, joka tukee sote-hallinnon alaa koskevan lainsäädännön kehittämistä kokeilemalla erilaisia ratkaisuja ja toimintamalleja.

Valtakunnallisessa toimenpidekokonaisuudessa on tähän mennessä kehitetty mm. seuraavia konkreettisia tuloksia (ennen vuotta 2018 alkaneet hankkeet):

- Sokra-koordinaatiohanke on tuottanut mm. osallisuuden tieteellisen määritelmän ja siitä johdetun osallisuuden viitekehyksen, tutkimustietoa huono-osaisuuden alueellisesta jakautumisesta sekä osallisuudesta ilmiönä, osallisuusindikaattorin, jolla osallisuuden kokemusta ja sen muutosta voidaan mitata ja Osallisuuden palaset –prosessin, jonka avulla kehittämiss-hankkeiden osallisuutta edistäviä tuloksia tuotetaan, levitetään ja arvioidaan.
- Solmu-koordinaatiohanke on kehittänyt Kykyviisari-työkalun, jolla mitataan työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakykyä. Sen avulla TL5-hankkeet ovat seuranneet osallistujensa työ- ja toimintakyvyn muutosta ja hankkeen vaikuttavuutta, ja nyt työkalu on myös muiden käytettävissä avoimen Kykyviisari.fi –palvelun kautta.
- SOSKU-hanke on tuottanut yhdessä työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa erilaisia sosiaalisen kuntoutuksen malleja sekä sosiaalisen kuntoutuksen laatukriteerit.

¹ toimenpidekokonaisuudelle suunniteltu rahoituskehys (seurantakomitea 6/2014), sidottu rahoitus ja maksettu rahoitus

- PARTY-hanke tuotti mm. varhaisen tuen takaavan työttömyysajan palveluverkoston, joka lisää TE-hallinnon ja terveydenhuollon yhteistyötä ja tietotaitoa osatyökykyisten, pitkäaikaisesti työttömien ja muiden vaikeasti työllistyvien ohjaamisesta kuntoutuspoluilla.
- Osallisuutta osuuskunnista -hankkeessa kehitettiin osuuskuntavalmennus- ja koulutuskokonaisuuksia tukemaan vaikeasti työllistyvien mahdollisuutta saada toimeentuloa. Hanke tuotti mm. viittoma- ja selkokielistä osuuskuntamateriaalia.
- TEMPO -hanke koulutti työkykykoordinaattoreita ja edelleen kehitti työkykykoordinaattoreiden koulutusmallia.
- Avain kansalaisuuteen -hanke on ollut kehittämässä henkilökohtaista budjetointia suomalaisessa sote-lainsäädännössä ja palvelujärjestelmässä.

Miten toiminta jatkuu hankerahoituksen päättymisen jälkeen?

Hankkeiden tuotokset viedään mahdollisuuksien mukaan Innokylä-palveluun, jossa ne ovat kaikkien nähtävissä. Sokran osalta tavoitteena on mm., että osallisuusindikaattori jää työväliseksi, joka on mukana määräajoin toteutettavassa kouluterveyskyselyssä sekä mahdollisesti muissa väestötutkimuksissa. Solmu-hankkeessa kehitettyä Kykyviisaria hyödynnetään jo nyt laajasti toimintalinja 5:n ja ESR-hanketoiminnan ulkopuolella. Osallisuusindikaattoria ja Kykyviisaria voidaan käyttää valtakunnan ja Euroopan tasoilla rakennerahastojen vaikuttavuuden todentamiseen. Useilla toteuttamispaikkakunnilla hankkeiden toimintaa jatketaan hankkeiden päätettyä, esim. PARTY-hankkeessa käytössä olleet moniammatillinen verkostotyö ja Kimmoke-ranneke ovat vakiinnuttaneet asemansa, Osallisuutta osuuskunnista -hankkeen päätoteuttaja jatkaa osuuskuntavalmennusta ja koulutusta, ja SOSKU-hankkeen kehittämä Hyvinvoinnin vuosikello on käytössä toteuttajakunnan kaikissa peruskouluissa.

Kuvaus yhteyksistä alueelliseen toimintaan

Sokra-koordinaatiohanke tukee, kouluttaa ja verkottaa sekä alueellisia että valtakunnallisia hankkeita ja välittää osallisuutta koskevaa tietoa rahoittajille. Solmu kouluttaa kaikkia TL 5-hankkeita Kykyviisarin käytössä ja tuottaa tietoa Kykyviisarin tuloksista myös aluetasolla. Mm. SOSKU-hanke on ollut mukana sote-valmistelussa, ja SOSKU:n ja PARTY:n osahankkeet toimivat alueilla ja kehittävät paikallisesti ja alueellisesti sosiaalisen kuntoutuksen toimintamalleja. TEMPO-hankkeen työkykykoordinaattorikoulutukseen osallistuneet työntekijät työskentelevät paikallisissa palveluissa. Osallisuutta osuuskunnista -hankkeessa välitettiin tietoa kuntien työntekijöille ja TE-hallinnolle osatyökykyisten työllistymisestä osuuskuntiin.

Linkejä toimenpidekokonaisuudesta kertoville verkkosivuille

<http://www.rakennerahastot.fi/web/valtakunnalliset-teemat/osallisuus>
<http://stm.fi/rahoitus-ja-avustukset/eun-rakennerahastot/valtakunnallinen-teema>

Toimenpidekokonaisuudesta rahoitettujen hankkeiden lista

- Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke - Sokra,
<https://www.eura2014.fi/rtiepa/projekti.php?projektiid=S20220>,
<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/sokra>

- Sosiaalinen osallisuus ja työ- ja toimintakyvyn muutos (Solmu) - koordinaatiohanke 2014-2017, <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti-koodi=S20237>, <https://www.ttl.fi/tutkimushanke/sosiaalinen-osallisuus-tyo-toimintakyvyn-muutos-solmu-koordinaatiohanke/>, <https://sivusto.kykyviisari.fi/>
- Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittämishanke (SOSKU-hanke), <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti-koodi=S20506>, <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/sosku>
- PARTY Parempaa työ- ja toimintakykyä -projekti, <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti-koodi=S20519>, <http://www.rauma.fi/tietoa-kaupungista/hankkeet/party-hankekokonaisuus>
- Osallisuutta osuuskunnista, <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti-koodi=S20395>, <https://sites.google.com/gafe.kiipula.fi/osallisuuttaosuuskunnista>
- Polkuja työelämään (TEMPO) - osatyökykyisen työnhakijan tukemisen mallien ja käytäntöjen kehittäminen sekä levittäminen, <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti-koodi=S20500>, <http://hankkeet.kuntoutussaatio.fi/tempo/>
- Avain kansalaisuuteen: henkilökohtaisen budjetointimallin avulla osallisuutta, itsemääräämisoikeutta ja valinnanvapautta sekä tukea, <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti-koodi=S20874>, <http://henkilokohtainenbudjetointi.fi/>
- Hyvinvoinnin tilat, <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti-koodi=S21168>, <https://www.hyvinvoinnintilat.fi>